

«مقاله مطلوب»

از دیدگاه مقام معظم رهبری دامنه

محمد الله نیا *

چکیده:

مقاله‌نگاری سهم فراوانی در پژوهش و تولید علم کشور دارد. یکی از موضوعات محوری مورد تأکید مستمر مقام معظم رهبری دامنه در دیدار با استادان دانشگاه‌ها، ارائه شاخص‌های مقاله مطلوب است. از نگاه معظم له، استفاده از ظرفیت مقاله برای ایفای نقش متعهدانه و هدایت‌گرانه در جامعه ضروری است. ایشان ضمن تمجید از تولید کمی مقالات، به‌ویژه مقاله‌های استنادی، بر لزوم حفظ این جنبه همراه با رعایت حد اعلای کیفیت و مراعات جهت مطلوب در کنار کمیّت، تأکید دارند. ایشان از مقاله مطلوب به‌عنوان «علم نافع» یاد کرده و ویژگی‌هایی همچون ضروت تأمین نیازهای کشور، نوآوری، شکستن مرزهای دانش، رعایت ضوابط جاری، نمایان شدن آثار تحقیق علمی در اجتماع، دشمن‌ستیزی، کسب مرجعیت علمی و یا تکمیل‌کنندگی زنجیره تحقیق، اتقان، متانت و رعایت حد اعلای توان علمی را برای آن برمی‌شمارند.

کلیدواژه‌ها: مقاله‌نگاری، مقاله مطلوب، مقام معظم رهبری، علم نافع

مقدمه

یکی از کاربردهای تولید مقالات در دانشگاه‌ها، موضوع جذب، ترفیع پایه و ارتقاء مرتبه اعضای هیئت علمی است. در حال حاضر و بر اساس ضوابط ابلاغی از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۵)، چاپ مقاله در مجلات معتبر ملی و بین‌المللی از شروط ضروری (وتوبی) برای جذب، ترفیع و یا ارتقاء مرتبه اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی می‌باشد و در صورتی که نصاب امتیاز پژوهشی - که بخش معظم آن چاپ مقالات است - احراز نگردد، با تقاضای فرد برای جذب، ترفیع یا ارتقاء مرتبه، مخالفت می‌شود. دو برخورد متفاوت در مواجهه با این مسئله شکل گرفته است: در برخورد اول ([http://farsi.khamenei.ir/speech-](http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39877)) برخی برای تأمین نظر دانشگاه‌ها، قائل به تکثیر مقالات و ارائه کار کمی بوده و صرفاً برای جذب و ارتقاء، عمده تلاش خود را مصروف ارسال مقاله به مجلات و چاپ آن می‌نمایند. توجه برخی دانشگاه‌ها به ارائه کمی مقالات (حداقل ۱۰-۱۲ مقاله معتبر چاپ شده) سبب ترویج بیش از پیش چنین نگاهی شده و این مسئله آسیب‌هایی همچون کارهای انتفاعی و تجاری یا تولید مقاله‌های گروهی صوری را در پی داشته است. در برخورد دوم، عده‌ای به بهانه ضرورت انجام کار کیفی و کنار زدن برخی ساختارهای ناکارآمد دانشگاهی، با بی‌مهری به شرط «ضروری بودن چاپ مقالات» نگرسته و در نتیجه از حضور در رقابت علمی جاری کشور، بازمانده‌اند. بسیاری از استادان هم به دور از این نگاه‌های افراطی و تفریطی راه سومی را در پیش گرفته‌اند. با این حال، ارائه الگوی تولید مقاله مطلوب و جلوگیری از شیوه‌های ناکارآمد تدوین آن، از جمله ضرورت‌های کنونی جامعه علمی ایران است.

با توجه به انتظارات مقام معظم رهبری (عنه‌السلامه) از استادان دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی کشور، به‌عنوان فرماندهان جنگ نرم و امر ایشان مبنی بر ضرورت درگیر شدن استادان با مسائل جاری کشور (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39892>)، نقطه نظرات خاصی را در خصوص «مقاله نگاری» ارائه نموده‌اند. اشراف معظم له به دردها و درمان‌ها در حل معضلات کشور همراه با افق دید گسترده، همچنین عمق اندیشه راهبردی و تبیین خطوط کلی ارائه شده در رهنمودهای ایشان - همچون همیشه - راهگشای حرکت کمی و کیفی علمی کشور خواهد بود؛ بنابراین توجه به جهت‌گیری مورد نظر معظم له، در تدوین مقالات توسط استادان، می‌تواند ضمن انطباق

فعالیت‌های پژوهشی با فرآیندهای جذب و ارتقاء و سایر ضوابط و مقررات جاری کشور، علاوه بر توسعه پژوهش، راه حل مشکلات کشور و ارتقاء و تعالی آن باشد. از این رو، مسئله اصلی این نوشتار، اخذ مؤلفه‌های مقاله مطلوب، از نگاه مقام معظم رهبری علیه السلام می‌باشد. یادآوری می‌شود که مقاله، آن چنان که از ریشه لغوی خود، معنا می‌یابد، بیان رأی و نظر نگارنده است؛ لذا روشی است که با جهت‌گیری مؤلف خود، سو گرفته و به مخاطب خود، هم محتوا و هم جهت را القاء می‌کند؛ پس مقاله، حتی در صورت داشتن اعتبار ظاهری، اقتضائی نسبت به دفاع از حقانیت یا مقابل آن، ندارد و این نگارنده است که قالب و ظاهر را از معنای مورد نظر خود، اشراب می‌نماید. محور فرمایش‌ها و رهنمودهای رهبری معظم انقلاب علیه السلام، ناظر به این جهت‌گیری و لزوم رعایت مؤلفه‌های یک مقاله مطلوب، برای هدایت متعهدانه جامعه است.

ضرورت استفاده از ظرفیت مقاله

در بیانات مقام معظم رهبری علیه السلام^۱ و نیز حضرت امام علیه السلام^۲ مقاله ابزاری دو سویه است که در دوران پهلوی، در اختیار قلم‌های مسموم خارجی و داخلی قرار داشت و از آن به‌عنوان رسانه‌ای

۱. بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان و دانش‌آموزان، ۱۳۷۵/۸/۹؛ بیانات در دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۷/۶/۱۲؛ بیانات در چهارمین نشست اندیشه‌های راهبردی، ۱۳۹۱/۸/۲۳، بیانات در جمع دانشجویان دانشگاه تهران، ۱۳۷۷/۲/۲۲، بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۲/۱۲/۱۵، بیانات در دیدار اعضای «شورای عالی انقلاب فرهنگی»، ۱۳۷۱/۹/۱۹، پیام به ملت ایران به مناسبت بیستمین سالگرد انقلاب اسلامی، ۱۳۷۷/۱۱/۲۱، بیانات در جلسه پرسش و پاسخ با جوانان در دومین روز از دهه فجر (روز انقلاب اسلامی و جوانان)، ۱۳۷۷/۱۱/۱۳، بیانات در دیدار جمعی از روحانیون، ۱۳۷۶/۲/۱۳، بیانات در دیدار جمعی از پاسداران، ۱۳۷۵/۹/۲۴، بیانات در دیدار جمعی از اعضای تشکل‌های دانشجویی، ۱۳۷۵/۹/۱۵، پیام به مناسبت دومین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره)، ۱۳۷۰/۳/۱۳، دیدار با ائمه‌ی جمعه‌ی سراسر کشور، ۱۳۶۹/۳/۷، دیدار صدها تن از اصحاب فرهنگ و هنر و اندیشه با رهبر انقلاب، ۱۳۸۰/۵/۱، دیدار دست‌اندرکاران و مسؤولان جامعه مطبوعاتی کشور با رهبر انقلاب، ۱۳۷۳/۲/۲۴، دستاوردهای انقلاب اسلامی، ۱۳۹۵/۱۱/۱۰، بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در هفتمین همایش ملی نخبگان جوان، ۱۳۹۲/۷/۱۷.

۲. نقش رادیو و تلویزیون در اصلاح یا فساد مملکت، ۱۳۵۸/۴/۲۸، رسالت انجمن‌های اسلامی، دخالت بیگانگان در اغتشاشات، مخالفان ولایت فقیه، ۱۳۵۸/۶/۲۹، رهایی از وابستگی فرهنگی و نقش مطبوعات در تأثیرگذاری در فرهنگ ملت، ۱۳۶۰/۴/۲، بیان خدمات روحانیون و رسالت خطیر آنان، لزوم تبلیغ اسلام با همه ابعادش، رهایی از خودباختگی نسبت به غرب، ۱۳۵۸/۶/۱۰، اتحاد دانشگاه و روحانیت، نقشه بزرگ دشمن: ایجاد جدایی و

برای توجیه، اقتناع‌سازی و جریان‌سازی در مقابل اسلام و انقلاب اسلامی استفاده زیادی شده است؛ اما پس از انقلاب اسلامی و طی حرکت‌های بالنده سال‌های اخیر، این ابزار بیش از گذشته در اختیار اندیشمندان مسلمان و انقلابی قرار گرفته و تأمین اهداف بلند مکتب اسلام^۱ را به وسیله آن، بیش از پیش ممکن نموده است. در بیانات حضرت امام علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام، به مقابله با جریان اول - که همچنان به بهانه آزادی قلم فعال هستند - و آزاد نگذاشتن دست آنها و نیز استفاده از همه ظرفیت‌های ابزار تبلیغ و تبیین، تأکید شده است

(<http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-content?id=15468>).

مقام معظم رهبری علیه السلام در بیانی که ناظر به آسیب‌شناسی نگارش مقاله است، عواملی چون وسوسه، دروغ، شایعه پراکنی، ارجاف را محل آزادی بیان و مغایر با آن معرفی نموده‌اند

(<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2900>). معظم له، به وجود ظرفیت‌های نگاشتن مقاله اشاره فرموده و استفاده از آن را مطالبه نموده‌اند. ایشان استفاده از نگارش مقاله را بهترین راه برای پاسخ‌گویی بدون عصبانیت، جنجال، دعوا و خشم، به شبهات می‌دانند

(<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3962>).

قابل تمجید بودن انتشار مقالات

از نکات ویژه راهبردی در اندیشه مقام معظم رهبری علیه السلام، قائل نبودن به برخورد حذفی در مواجهه با مقولات بشری دارای آسیب نسبی است. بر همین اساس، هرچند توجه صرفاً کمی به تولید مقالات یک آسیب به شمار می‌رود، اما ایشان کثرت تولید مقالات را یک موضوع مطلوب دانسته

(<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39877,27985>) و تلاش نموده‌اند نگارندگان متعهد و انقلابی را برای ایفای نقش هدایت‌گرانه در جامعه، تحریک و ترغیب نمایند. معظم له در مجامع مختلف و به طور مکرر، از پیشرفت علمی جمهوری اسلامی ایران که عمدتاً مبتنی بر تولید مقالات

تفرقه، ۱۳۵۸/۵/۲، سلب استقلال فکری و روحی، خطرناک‌تر از وابستگی سیاسی، غربزدگی و وابستگی فکری روشنفکران، ۱۳۵۸/۳/۹، رسالت مطبوعات مردمی، ۱۳۵۸/۲/۲۶، ادامه مبارزه تا نجات اسلام، ۱۳۵۶/۸/۲۵.

۱. به عنوان نمونه: «توصیه به تولید مقاله و کتاب در تبیین زیبایی‌های نماز، عمل کوتاه و پر مغز»؛ عرصه‌های سنجش نتایج اجلاس سراسری نماز، ۱۳۹۳/۱۰/۹.

است، به‌عنوان یکی از دستاوردهای عظیم انقلاب اسلامی یاد نموده (http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8824, 33371) و از آن تمجید کرده‌اند (http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=27046, 27087, 36091, 39872)؛ و در ضمن این تقدیر، به لزوم جهت‌گیری متعالی آن در آینده، توجه داده‌اند (http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=27030). همچنین افزایش تعداد مقالات علمی پراستناد محققان ایرانی را یکی از نشانه‌های مجاهدت و پیشرفت علمی در کشور دانسته و تأکید کرده‌اند که باید این روند رو به رشد حفظ و تقویت شود (http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=23441).

ضرورت نافع بودن مقاله

در مقابل نگاهی که برای جلوگیری از تکثیر کمی مقالات، به نفی اعتبار آن دست می‌زند، مقام معظم رهبری علیه السلام، هیچ‌گاه نسبت به «مقاله‌نگاری» دیدگاه حذفی نداشته؛ بلکه تأکید دارند که از این ظرفیت، استفاده حداکثری شده (http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3354) و در راستای رفع نیازهای جامعه و هدایت‌گری، از آن بهره‌گیری شود. ایشان حتی تکرار تأکیدهای خود در این زمینه را ضروری می‌دانند (http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=31386, 39877).

رهبر معظم انقلاب ضمن ابراز خرسندی از پیشرفت کمی و بعضاً کیفی مقالات، تأکید دارند که نباید تولید مقاله صرفاً هدف باشد بلکه کیفیت و جهت مقاله اهمیت بیشتری دارد. مقصود ایشان از «جهت مقاله» این است که باید چرایی نگارش مقاله معلوم باشد «این مقاله را برای چه می‌نویسیم؟» و این مقالات آثار خود را در زندگی واقعی مردم (بازار، تولید، صنایع و ...) نشان بدهند (http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17466).

معظم له برای تبیین مقصود خویش، مانند همیشه، تولید ادبیات نموده و «علم نافع» را ناظر به مراد خود معرفی نموده‌اند. به بیان مقام معظم رهبری علیه السلام، علم نافع عبارت از علمی است که به کار کشور بیاید و برای حل مشکلات کشور مفید باشد (http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=27046, 27087). از منظر ایشان، برای تولید علم نافع، باید اهداف ۲۰ ساله هم مدنظر قرار بگیرد (http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=31386). ایشان می‌فرمایند:

اگر امروز تحقیق نکردیم، اگر امروز خودمان را آماده نکردیم، آن وقتی که لازم داریم دستمان خالی خواهد بود. باید این نیازسنجی انجام بگیرد و نیازهای امروز هم مورد ملاحظه قرار بگیرد. دانشجویی و دانش‌آموزی و فراگیری علم و تعلیم علم، بر مبنای نفع آن و نیاز آن باشد (همان). ایشان در بیان نسبت کمیت و کیفیت برای نافع بودن مقالات معتقدند که بالا بودن سطح کمی مقاله‌ها در عین اینکه لازم است، دارای اهمیت زیادی نیست و کیفیت مقالات و رشد شاخص‌های کیفی اهمیت و ضرورت دارد (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37949>). از نگاه معظم‌له آنچه در کنار کیفیت مقالات، نقش اصلی و اساسی دارد، جهت‌گیری مقالات در تأمین نیازهای کشور است (<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=17464>). با این توضیح می‌توان علم نافع از منظر مقام رهبری «عَلَمٌ نَافِعٌ» را حداقل دارای دو شاخص «کیفیت» و «جهت‌گیری» دانست.

رهبر معظم انقلاب، در توضیح کیفیت مقاله، ضمن تأکید بر رعایت ضوابط و معیارهای مشخص و دقیق (<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=1057>)، به کار گرفتن حد اعلای توان علمی و تحقیقی، دارا بودن اتقان و متانت در درجه بالا، بهره‌گیری از ویرایشگران مجرب برای تألیف و ویرایش مقالات (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2208>)، وجود نوآوری و ابداع در تولیدات علمی (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=27985>) را دارای نقش و اهمیت بسیار زیادی می‌دانند. ایشان می‌فرمایند:

البته تولید علم را که ما عرض کردیم، با تولید مقاله نباید اشتباه کرد. آمارهایی که می‌دهند، مقاله‌هایی که منتشر شده، مقاله‌های علمی و بعضاً باارزش و مرجع که در دنیا جنبه‌ی مرجع پیدا کرده، این چیز خوبی است، چیز باارزشی است اما این همه‌ی قضیه نیست؛ اولاً بایستی مقاله‌ها به ثبت ابداع بینجامد، ثانیاً باید مقاله‌ها ناظر به نیازهای درونی کشور باشد (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=27985>).

برای تشخیص هر یک از مؤلفه‌های کیفی یادشده، می‌توان در ارزیابی مقالات، شاخص‌های کمی قرار داد. به عنوان نمونه، برای ارزیابی مؤلفه «به کار گرفتن حد اعلای توان علمی و تحقیقی»، سطح مقاله نسبت به مرتبه علمی نگارنده و رشته تخصصی وی را ملاک دانست یا برای ارزیابی «دارا بودن اتقان و متانت در درجه بالا»، سطح محتوای مقاله در مستدل و متقن بودن نسبت به لبه دانش تخصصی را مناط قرار داد. همچنین در مؤلفه «استفاده از ویرایشگران

مجرب»، سطح مقاله در رعایت استانداردهای ویرایشی، راهگشا خواهد بود. لحاظ مؤلفه ویراستاری متن توسط نگارنده، ضمن کاستن از هزینه‌های نشریات، موجب تقویت قدرت ویراستاری در نگارندگان مقاله‌ها خواهد شد. به علاوه به نظر می‌رسد مقصود مقام معظم رهبری ویراستاری تخصصی بوده و صرفاً به معنی استفاده صحیح از علائم و نکات نگارشی و ویرایشی نیست؛ بلکه استخدام واژگان به نحوی که نقش هدایت‌گرانه را با خود داشته و خالی از جهات سلبی و منزجر کننده در مخاطب بوده و به بهترین شکل معنا را منتقل نماید.

ایشان درنوردیدن مرزهای دانش و گسترش آن را یکی از ملاک‌های توفیق دانسته و می‌فرمایند: «توجه کنید که تولید علم - یعنی شکستن مرزهای علم و پیشرفت کردن - با تحصیل علم و تبخّر در علم، تفاوت دارد؛ ما اولی را نیاز داریم. نه اینکه به دومی نیاز نیست، اما دومی کافی نیست» (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3263>). یکی از راهکارهای اعمال این شاخص، الزام به درج جنبه‌های خلاقانه مقاله در چکیده است. مطالبه این بخش در تدوین چکیده‌ها، می‌تواند به فرهنگ رایج در مقاله‌نگاری تبدیل شود. البته باید متذکر شد که شکستن مرز دانش با نوآوری و خلاقیت متفاوت است و رابطه این دو با یکدیگر «عام و خاص مطلق» است؛ به نحوی که هر نوآوری لزوماً به شکستن مرزهای دانش منجر نمی‌شود. بسیاری از مقالات نسبت به سایر مطالعات مشابه، دارای نوآوری در روش، عمق، مقایسه تطبیقی، تحلیل تأثیر و تأثر در آراء دیگران و ... هستند اما این موارد الزاماً شکستن مرز دانش و تولید واقعی علم را به دنبال ندارند. تفاوت دیگر این است که نوآوری الزاماً «بنیادین» نیست اما حرکت بر لبه دانش یا شکستن مرزهای آن الزاماً «بنیادین» بوده و خلاقیت و نوآوری را نیز در خود دارد.

از دیگر ویژگی‌های تبیینی کیفیت مقاله از دیدگاه رهبر معظم انقلاب، پرمغز بودن و راه‌گشا بودن آن است؛ به نحوی که مقاله بتواند محلّ استفاده‌ی عموم کسانی که در این زمینه‌ها فکر می‌کنند و کار می‌کنند قرار بگیرد (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=38352>).

اولین مؤلفه مدنظر معظم له در خصوص «جهت مقاله»، توجه به نفع کشور و رفع نیاز داخلی است. ایشان حتی بین رفع نیاز مستقیم توسط علم و واسطه بودن آن برای تکمیل فرآیند تولید علم، تفاوت قائل بوده و می‌فرمایند:

ایجاد ملاحظه کرد] ... کدام تحقیق منطبق است با نیاز کشور و کدام تحقیق، تکمیل‌کننده‌ی یک زنجیره‌ی تحقیق و پژوهش است. ما گاهی در زمینه‌هایی یک زنجیره‌ای داریم؛ حلقه‌های وسط این زنجیره مفقود است. تأمین این حلقه‌ها خیلی اهمیت خواهد داشت. پس همدفتر کردن تحقیق علمی با توجه به نیازهای کشور و نیازهای صنعت و بقیه‌ی بخش‌های حیاتی کشور [آرای اهمیت بالایی] است (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3354>).

ایشان در تبیین جهت مقاله، مؤلفه دوم را به دشمن ستیزی محتوا اختصاص داده و می‌فرمایند: اگر دنبال علمی بگردید که این علم، دشمنان آن اهداف را نه فقط ناراضی نمی‌کند، خرسند هم می‌کند، این جهاد نیست. فرض کنیم جهاد دانشگاهی یا فلان مؤسسه‌ی مربوط به جهاد دانشگاهی بگوید در سال فلان، صد یا پانصد مقاله از من در «ISI» منتشر شده؛ این، ملاک نیست. این مقاله چه بود؟ در چه جهت بود؟ به چه درد شما خورد؟ آن کسانی که با آرمان‌های شما دشمنند، نسبت به این مقاله چه موضعی داشتند؟ آیا آنها احساس خطر کردند؟ البته سیاسیون شان - اهل علم که نگاهشان جور دیگری است - یا نه، احساس خطر نکردند؟ (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3393>).

رهنمودهای مقام معظم رهبری مبتنی بر تولید علم در فضای «جهاد علمی» است و لازمه جهاد نیز تقابل با دشمن است؛ از این رو مقالاتی باید در اولویت پذیرش و چاپ قرار گیرند که تقابل بیشتری با فرهنگ خصم ایجاد نموده و سبب نارضایتی و برانگیختن خشم بیشتر در آنان شود. در جمع‌بندی این بخش باید گفت مهم‌ترین شاخص قابل دریافت از رهنمودهای مقام معظم رهبری علیه‌السلام برای یک مقاله مطلوب، «نافع بودن مقاله» است که خود شامل دو مؤلفه «کیفیت» و «جهت» (رفع نیاز کوتاه مدت و بلندمدت کشور و خطرآفرینی برای دشمن) می‌شود. به این بیان، افزایش کمی تولید مقاله در ضمن ارتقاء کیفیت و لحاظ جهت‌گیری آن برای حصول منافع کشور، مهم‌ترین مؤلفه‌ها برای تبیین تراز مقاله مطلوب از دیدگاه مقام معظم رهبری علیه‌السلام است.

ضرورت رفع نیازهای کشور

در میان شاخص‌هایی که بیشتر از منظر مقام معظم رهبری علیه‌السلام بیان شد، جهت‌گیری «رفع نیاز کشور»، از اولویت بیشتری برخوردار است و معظم له آن را به عنوان «مطلوب‌نهایی» ترسیم نموده‌اند (<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=27030>)، ایشان می‌فرمایند: «مقصود این است که ما پژوهش را تابع نیاز خودمان قرار بدهیم» (<http://farsi.khamenei.ir/speech->

content?id=7959»، به نحوی که اگر کمیت و کیفیت نیز ملاحظه نشود، رفع نیازهای کشور، به تنهایی، ارزشبخش یک اثر پژوهشی تألیفی شود. ایشان می‌فرمایند:

مقاله باید بر طبق نیاز کشور نوشته بشود؛ این خیلی مهم است. بنابراین هم مسئله‌ی کیفیت مقاله‌ها است که مهم است، هم اینکه مقاله باید برای رفع یک نیازی در کشور تهیه بشود. اگر این شد، حالا گیرم یکی هم یک مقاله‌ای نوشت و به دیگری فروخت. گفت: «تو بدم؛ هر جور می‌خواهی، بدم». حالا ما آن جوری نگوییم. مقاله اگر به نفع کشور است، به نفع یک جهتی است، به هر شکلی باشد، خوب است (http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17466).

این مؤلفه در رهنمودهای معظم‌له علیه السلام در ارتباط با فعالیت‌های پژوهشی به ویژه مقالات علمی، بسیار پر تکرار است؛ لذا یک مقوله کانونی است که می‌بایست در ارزیابی مقالات و پذیرش آنها، ملاک قرار گرفته و حتی به تنهایی، نصابی برای پذیرش اثر تألیفی داشته باشد. به نظر نگارنده این مقاله، لحاظ حداقل ۷۰٪ امتیاز برای این شاخص (مطابق جدول پیشنهادی انتهای این مقاله)، ضروری است؛ به نحوی که اگر مقاله‌ای دارای سایر نصاب‌های کمی، کیفی و ... بود، احراز امتیاز پایین‌تر از ۷۰٪، موجب عدم پذیرش مقاله گردد؛ چرا که از نگاه مقام معظم رهبری علیه السلام «پژوهش‌های بی‌هدف را بایستی از دایره‌ی کار خارج کرد» (http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39877). تأکیدات معظم‌له علیه السلام در این بخش آن قدر پر تکرار و آن چنان قاطع است که از لحاظ نمودن آن در ارزیابی مقالات، گریزی نیست. البته با توجه به اهمیت موضوع، این درصد می‌تواند از ۷۰٪ پیشنهادی نگارنده این سطور، طی بازه‌های ۵-۳ ساله، به طور سالانه ۱۰-۶ درصد افزایش یابد؛ تا جایی که ۱۰۰ درصد مقالات، منطبق بر رفع نیازهای کشور باشد.

تطبیق کامل فعالیت‌های پژوهشی بر نیازهای کشور، از مطالبات قطعی مقام معظم رهبری علیه السلام است (http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=26859). ایشان می‌فرمایند: «باید این [تطبیق کامل فعالیت‌های پژوهشی بر نیازهای کشور] تحقق پیدا کند، باید عملی شود» (http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21044). ایشان ابتدا تطبیق حداقل ۹۰٪ و پس از حدود یک سال، تطبیق ۱۰۰٪ پژوهش‌ها با نیاز کشور را مطالبه نموده‌اند: «در کل مسائل علمی کشور، مقالاتی که نوشته می‌شود، نود درصد آنها باید ناظر باشد به مسائل داخلی کشور و نیازهای کشور؛ نود درصد پایان‌نامه‌ها باید متوجه به حل مشکلات کشور باشد» (http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=24772).

الان به ما گزارش می‌دهند که هفتاد درصد مقاله‌های علمی ما ناظر به نیازهای کشور نیست. نمی‌دانم چقدر این آمار دقیق است، اما به من این‌جور گزارش می‌شود. این همه شما زحمت بکشید، مقاله‌ی علمی تهیه کنید، از این مقالات علمی سی درصد ناظر به نیازهای کشور باشد، هفتاد درصد نه! خوب، انسان احساس خسارت می‌کند. باید صددرصد کار علمی، تلاش علمی، تهیه‌ی مقاله‌ی علمی ناظر باشد به نیازهای شما. شما با I.S.I هم بر این اساس همکاری کنید. آنجایی که مقاله‌ی مورد قبول ISI چیزی است که شما می‌توانید در کشور از آن استفاده کنید، آن را دنبال کنید. ما معیار اساسی در دست داریم؛ معیار ما این است که کشور ما صدها خلل و مشکل و خلأ دارد، می‌خواهیم این‌ها را بر کنیم (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21044>).

یکی از نقدهای جدی مقام معظم رهبری علیه‌السلام، به شیوه مقاله‌نگاری در کشور، دوری فضای مقاله‌های علمی از نیازهای کشور و جهت‌دهی به موضوعات بر اساس نیاز بازارهای غربی است (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=24142>). ایشان این موضوع را که مقالات به جای رفع نیازهای کشور (در زمینه نفت، کشاورزی، صنایع مختلف، ارتباطات و ...) نیاز بازارهای کشورهای دیگر به ویژه غرب را مرتفع نمایند، بسیار تأسفبار معرفی می‌کنند ([http://farsi.khamenei.ir/speech-](http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33445,22233)

با وجود این نقد، مقام معظم رهبری علیه‌السلام، راه طی شده را ضروری و مفید اما ناکافی می‌دانند: در چهار دهه‌ی اخیر، دانشگاه‌ها در خدمت کشور بوده‌اند. بعضی‌ها به دانشگاه ایراد [آورد] می‌کنند که فقط دنبال مقاله‌ی آی‌اس‌آی و از این قبیل [است]؛ بله، این اشکال خود بنده هم هست. من هم بارها این را گفته‌ام که نگاه نکنید به اینکه کسی که مقاله‌ی شما را می‌خواهد یا آن یک درصد برتر را از شما مطالبه می‌کند، او چه می‌خواهد؛ نگاه کنید ببینید کشور چه می‌خواهد! این را ما بارها گفته‌ایم و الان هم تأکید می‌کنم؛ لکن این هم گفته نشود و تصور نشود که دانشگاه‌های کشور در خدمت مسائل کشور نبوده‌اند؛ چرا، این همه کار مهم سازندگی در کشور انجام گرفته، این‌ها را چه کسی انجام داده؟ بچه‌های دانشگاه انجام داده‌اند، غالباً جوان‌ها انجام داده‌اند ... صنایع سد، صنایع نیروگاه، صنایع پل، صنایع راه؛ این‌ها پدیده‌هایی است در کشور؛ این‌ها را چه کسی انجام داد؟» (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40725>).

یکی از اقدامات ضروری و اساسی برای رفع خلأهای کشور از نگاه مقام معظم رهبری علیه‌السلام، «مهندسی پژوهشی» فعالیت‌های علمی دانشگاه‌ها و مراکز علمی کشور، بر مبنای نیازسنجی صحیح و تشکیل بانک اطلاعات جامع در این خصوص است. ایشان قائل هستند که باید فعالیت‌های علمی و پژوهشی در کشور هدف‌دار شود و احتیاج‌های واقعی کشور، مبنای پژوهش‌ها قرار

گیرد و لازمه این کار را تشکیل بانک اطلاعات و ایجاد مرکزی برای هدایت این امور می‌دانند؛ از این طریق همه می‌توانند بدانند چه لازم است، چه انجام شده و برای تکمیل پژوهش چه امری لازم است تا این قطعات گوناگون در کنار هم جمع شوند ([http://farsi.khamenei.ir/speech-](http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3354) content?id=3354). ایشان این اقدام را مسئولیت مورد تأکید برای دانشگاه‌ها و مسئولین اجرایی می‌دانند ([http://farsi.khamenei.ir/speech-](http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=27985) content?id=27985).

بدیهی است برای تنظیم این نقشه راه، توجه به نیازسنجی واقعی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. مقام معظم رهبری علیه السلام، «نیازسنجی علمی» برای رفع احتیاجات حال و آینده‌ی کشور را بسیار ضروری دانسته و بر سرمایه‌گذاری در رشته‌هایی که مورد نیاز کشور است و جهت‌دهی به مقالات علمی و پایان‌نامه‌های دکتری در چارچوب نیازهای فعلی و آینده‌ی کشور تأکید دارند ([http://farsi.khamenei.ir/news-](http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=31372) content?id=31372). یکی از رشته‌های اساسی مورد توجه در بیانات معظم له، علوم پایه و علوم انسانی اسلامی بوده است ([http://farsi.khamenei.ir/news-](http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=33412) content?id=33412). لازمه اجرای این مهندسی پژوهشی، آگاهی پژوهشگران از نیازهای واقعی جامعه است؛ چنان‌که حضرت ایشان می‌فرمایند نیازها باید برای نخبگان تبیین شود ([http://farsi.khamenei.ir/speech-](http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37949) content?id=37949). تشخیص مؤلفه پیشنهادی «انطباق با نیازهای کشور» (ردیف ۶ از ضمیمه ۲ این مقاله) به عنوان یکی از شاخص‌های ارزیابی مقالات نیز از طریق تطبیق موضوعات پژوهشی با نظام مسائل کشور (دانشگاه، سازمان، صنعت و ...) که از آن به مهندسی پژوهشی یاد می‌شود، امکان پذیر خواهد بود.

مقام معظم رهبری علیه السلام برای هدف‌مندنمودن پژوهش‌ها، دو جهت عمده را معرفی می‌نمایند:

۱- کسب مرجعیت علمی؛ ۲- تأمین مستمر نیازهای کشور.

اقدام دیگر، هدف‌مند کردن تحقیقات است؛ ... البته هدف پژوهش قاعدتاً دو چیز است: یکی رسیدن به مرجعیت علمی و حضور در جمع سرآمدان علم و فناوری؛ دوم حل مسائل کنونی و آینده‌ی کشور. این‌ها با هم منافات هم ندارد؛ شنیده‌ام بعضی می‌گویند «آقا چطور منافات ندارد؟» این هدف درست است یا آن هدف؟ هر دو هدف درست است. پژوهش بایستی هم برای رسیدن به اوج قلّه‌ی علم و ایجاد مرجعیت علمی باشد - که ما در آینده حتماً باید به این نقطه برسیم که مرجع علمی در دنیا به حساب بیاییم - هم باید برای حل مسائل جاری کشور باشد ([http://farsi.khamenei.ir/speech-](http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39877) content?id=39877).

به این تعبیر اگر صد در صد مقالات باید ناظر به حل مسائل و رفع نیازهای کشور باشد، می‌توان یکی از نیازهای عمده کشور را کسب مرجعیت علمی در دنیا دانست.

یکی از شاخص‌های انطباق تولیدات پژوهشی با نیازهای کشور، تعامل متقابل دانشگاه‌ها با رده‌های دولتی برای ایفای نقش در تصمیم‌سازی مسئولان است؛ لذا لازم است «دانشگاه‌ها سهم خود را در کمک به مدیریت کشور به خوبی ایفا کنند» ([http://farsi.khamenei.ir/news-](http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=26845)content?id=26845). مقصود از این تعامل، یک تعامل حقیقی است و تعامل شکلی و تشریفاتی کافی نیست؛ دستگاه‌های مدیریتی باید بتوانند از محصولات و نتایج ذهنی و فکری نخبگان کشور استفاده کنند. در آن صورت زمینه جهت‌دهی تولید مقالات به سمت تأمین نیازهای کشور فراهم خواهد شد (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17082>). دانشگاه‌ها و محیط‌های علمی نیز باید بتوانند در زمینه‌های گوناگون از جمله تصمیم‌گیری مسئولین تأثیر بگذارند (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=26859>). «این موضوع نیازمند روش سیستمی و تلاش بیشتر بنیاد ملی نخبگان است» (<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=21042>). مقام معظم رهبری علیه‌السلام تلاش برای پیشرفت علمی را مسئولیت همه دستگاه‌ها و وزارتخانه‌ها دانسته و می‌فرماید: «نقشه‌ی جامع علمی کشور می‌تواند وظایف همه بخش‌ها را در این روند مشخص کند» (<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=27972>). ایشان تبیین نقشه‌ی جامع علمی کشور برای دانشگاهیان و تبدیل آن به برنامه را از مسئولان مطالبه نموده‌اند (<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=33412>).

کسب مرجعیت علمی

همان‌گونه که در فرمایش‌های مقام معظم رهبری علیه‌السلام انعکاس یافت، یکی از گونه‌های رفع نیاز کشور، افزایش استنادات علمی به مقالات استادان ایرانی و کسب مرجعیت علمی در دنیا است. به فرمایش معظم له موضوع روحیه ساختن، اتکاء به نفس، اعتماد به نفس، حرف داشتن، حرف زدن و تولید مقاله استنادی که دیگران در دنیا به آن استناد نمایند، ادبیات رایج کشور در محیط دانشگاه و محیط علمی ما شده است (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=31386>). کسب مرجعیت علمی نیز از طریق شکستن مرزهای دانش، حرکت بر لبه دانش تخصصی و تولید علم واقعی که پیش از این به عنوان یکی از مؤلفه‌های مقاله مطلوب بیان شد، قابل تحقق است.

رهبر معظم انقلاب به طور مستمر از حرکت تولیدی در علم، به ویژه تولیدی که ایجاد اقتدار نماید و منجر به مرجعیت علمی شود، دفاع نموده و نسبت به آن ترغیب و تشویق نموده‌اند: مقالات علمی نمایه‌شده‌ی کشور ما امروز مشتری دارد، یعنی مشتری کار علمی در دنیا فراوان است؛ ... بله، [اینکه] شما مقاله‌ای تهیه کنید و مرجع واقع بشود و به آن ارجاع داده بشود، مایه‌ی افتخار است، چیز خوبی است، برای کشور هم خیلی خوب است و نشانه‌ی پیشرفت علمی کشور است (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=26859,7959>).

نیز فرموده‌اند: «صرف اینکه فرض کنید مقاله‌مان در پایگاه‌های آی‌اس‌آی و امثال آن در دنیا منتشر می‌شود، یا حتی مرجع قرار می‌گیرد، این یک تمجید علمی هست اما کافی نیست ...» (<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=27087,27972>).

مقام معظم رهبری علیه السلام تأکید نموده‌اند که: «انعکاس پژوهش‌ها در مجامع جهانی ضروری است، اما نباید ملاک پیشرفت علمی کشور، [صرفاً] درج مقالات در برخی مجامع جهانی باشد» (<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=7937>). به نظر ایشان افزایش مقالات استنادی، نشانه تحقق جهاد علمی است: «مقالات علمی پراستناد - یعنی مقالات علمی‌ای که از طرف محققین ایرانی منتشر می‌شود و در دنیا به آنها استناد می‌شود - روزه‌روز رو به افزایش است؛ اما این خیلی پدیده‌ی مهمی است. پس مجاهدت علمی در کشور اتفاق افتاده» (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=23451,24227>).

یکی از راهکارهای کسب مرجعیت علمی از دیدگاه مقام معظم رهبری علیه السلام، ایجاد مجلات تخصصی به زبان اصلی آن علم است. ایشان به‌عنوان نمونه، می‌فرمایند:

ما یک مجله‌ی علمی فقه لازم داریم که مباحث فقهی را با زبان علمی فقه - یعنی زبان عربی - بیان کند. اگر کسی هم خواست فارسی بنویسد، می‌نویسد؛ اما زبان اصلی مجله باید عربی باشد. محققان یک مجله‌ی فقه تهیه کنند و در آن مقاله بنویسند؛ محققان، بزرگان و فضلا، موضوعات جدید فقهی را بنویسند؛ تحقیق کنند؛ نقد کنند؛ فقه را پیش ببرند و دنیا را از فقه شیعه آگاه کنند. در دائرةالمعارف‌ها، فقه ما را بعد از فقه اباضیه می‌آورند از این فقه غنی - که شاید هیچ فقهی این همه کتاب و تحقیق و متون مهم نداشته باشد، یا کمتر فقهی داشته باشد - کسی خبر ندارد اینها را بیرون بیاوریم، تا در مجلات علمی دنیا منعکس بشود (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2587>).

توجه به جهت استاد

مقام معظم رهبری علیه السلام ضمن ترسیم مهم‌ترین ارکان تولید مقاله، از یک جنبه گرای، به عنوان یک آسیب در پرورش استادان پرهیز داده و ضمن توجه دادن به جهت مقاله برای تأمین نیازهای کشور، به جهت استاد نیز تأکید فراوانی دارند. با توجه به اینکه در حال حاضر، تولیدات پژوهشی برای جذب و ارتقاء اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی، در اولویت قرار دارد معظم له ضمن تأیید لزوم چنین شرطی، از منحصر شدن جذب به این شرایط ابراز نارضایتی فرموده‌اند. ایشان می‌فرمایند:

مسیر ساده‌ی تولید مقاله برای ارتقاء اساتید هم خودش یک مشکلی است؛ در آیین‌نامه‌ی ارتقاء، مقاله برای ارتقاء اساتید یک نقش بسیار اساسی دارد؛ خب این یک مسیر ساده‌ای است؛ یک مقداری کار را دقیق‌تر باید انجام داد، یعنی ارتقاء را صرفاً مبتنی بر مقاله نباید کرد؛ کارهای اساسی‌تری وجود دارد که آنها می‌تواند ملاک ارتقاء باشد (-[http://farsi.khamenei.ir/speech-](http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39877)).

ایشان محور قراردادن امتیاز مقالات برای ارتقاء را کافی نمی‌دانند؛ البته این طور نیست که اساساً با آن مخالف باشند، بلکه درج سایر مؤلفه‌های اثرگذار برای تأمین نیازهای اساسی کشور را مطالبه می‌نمایند. به این معنی، تولید مقالات مطلوب و تراز کشور، شرط ضروری ارتقاء اساتید است اما کافی نیست.

ایشان می‌فرمایند:

ما باید نظام اعطای امتیازات علمی را در دانشگاه تطبیق کنیم با این چیزها؛ و الاً صرف اینک مثلاً یک مقاله در یک مجله‌ی آی.اس.آی منتشر کرده یا چه تعداد مقاله منتشر کرده، کافی نیست؛ یعنی محقق و پژوهشگر ما نباید برای کسب رتبه‌ی علمی به دنبال این باشد که مقاله‌ای را تهیه و تولید کند که برای کشور هیچ فایده‌ای ندارد و هیچ خلأیی از خلأهای پژوهشی کشور را پر نمی‌کند. بله، آن کسی که آن را در مجله چاپ می‌کند، ممکن است برایش مفید باشد یا برای کس دیگری و جای دیگری مفید باشد؛ اما برای کشور مفید نیست. این کار را می‌کند صرفاً برای اینکه رتبه‌ی علمی به دست آورد. این نظام باید به هم بخورد؛ این درست نیست. نظام اعطای امتیازات علمی و آیین‌نامه‌هایی که در این زمینه هست، باید تطبیق کند با همین مطلب که کدام تحقیق منطبق است با نیاز کشور و کدام تحقیق، تکمیل‌کننده‌ی یک زنجیره‌ی تحقیق و پژوهش است (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3354,29892>).

مقام معظم رهبری علیه السلام برای روشن تر شدن خطوط اصلی مورد انتظار خود، مصادیقی همچون دانشجوپروری و نوآوری در بیان نظریات را به عنوان مؤلفه‌های مکمل موضوع مقاله-نگاری در ارتقاء اعضای هیئت علمی پیشنهاد می‌کنند و تدوین آیین نامه‌ای بر این مبنا را مطالبه می‌نمایند (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3346>). با شکل‌گیری جهت صحیح استاد، مقالات نیز جهت مطلوب خود را خواهند یافت.

با توجه به وجود برخی نگاه‌های تفریطی در خصوص تدوین مقالات و مخالفت با گسترش آن، یادآور می‌شود که معظم له تولید مقاله را ناکافی می‌دانند و همواره ضمن بیان ضرورت و تمجید از ویژگی‌های مثبت مقاله‌نگاری، تلاش نموده‌اند جهت مناسب آن را برای کشور و پژوهشگران ترسیم نمایند. «موضوع مقاله محوری، موافقان و مخالفانی دارد؛ البته مقالاتی که مورد استناد قرار می‌گیرد برای کشور آبرویی است اما نباید در مسیر ارتقای علمی استادان، تولید مقاله اصل و ضابطه قرار گیرد» (<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=39872>).

این‌ها کارهای لازمی است، اما ناکافی است؛ بایستی از امکاناتی که در کشور وجود دارد استفاده کنید، فکر را در کشور بگسترانید؛ آن وقت فکری هم که گسترش پیدا می‌کند، باید فکر عمیق و اساسی و منطقی و قانع‌کننده برای هر کسی باشد. ... من معمولاً وقتی گروه‌ها و افرادی دنبال این هستند که مثلاً یک گردهمایی و همایشی را ترتیب بدهند، همیشه سفارش می‌کنم، می‌گویم شما آمد را نزدیک قرار ندهید؛ یعنی فرصت قرار بدهید برای اینکه بتوانید کار بکنید، تا آنچه بروز می‌کند در این همایش، یک چهره و نمای مطلوبی داشته باشد، آبرومند باشد؛ ... لکن کار را به اینجا متوقف نکنید (<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=24344>).

در اندیشه مقام معظم رهبری علیه السلام لزوم تدوین طرح‌های اجرائی برای ایده‌های عالی نیز از دیگر جهات مطلوب استاد برای تولید علم است ([http://farsi.khamenei.ir/speech-](http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=20729)
[content?id=20729](http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=20729)).

جمع‌بندی

با محوربندی و تحلیل محتوای فرمایش‌ها و رهنمودهای مقام معظم رهبری علیه‌السلام، می‌توان به این جمع‌بندی رسید که از نظر معظم له، مقاله، ابزاری دوسویه است و باید از ظرفیت آن برای ترویج اندیشه اسلامی و انقلابی استفاده کرد. ایشان بر حرکت تبیینی و نوشتن مقالات برای انجام نقش متعهدانه و هدایت‌گرانه تأکید فراوانی دارند. مقام معظم رهبری علیه‌السلام، اصل انتشار مقالات و کثرت آنها را قابل تمجید و یکی از دستاوردهای عظیم انقلاب اسلامی دانسته و به جای برخورد حذفی با موج کثرت‌گرایی در تدوین مقالات، افزایش تعداد مقالات پراستناد را نشانه مجاهدت و پیشرفت علمی در کشور می‌دانند و از آن با عناوینی چون افتخار و آبرویی برای کشور یاد کرده و بر لزوم حفظ سرعت در تولید کمی و استفاده حداکثری از این ظرفیت، تأکید می‌نمایند.

ایشان ارتقاء «کیفیت» مقاله را دومین مؤلفه «مقاله مطلوب» دانسته و غرض‌نهایی و مطلوب از روند رو به رشد تولید کمی مقالات را، رفع نیازهای جامعه بر می‌شمرند. دقت در «جهت» مقاله، شاخص سومی است که نشانگر کاربرد و خروجی تولید مقالات بوده و مقصود از آن را «چرایی نگارش مقالات» معرفی می‌نمایند. در این خصوص، معظم له، با انتقاد از تأمین نیازهای غرب توسط برخی مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی علوم، یافتن اثر و نشانه‌های این تلاش‌های علمی را در بازار، تولید، زندگی، صنایع و ... کشور ضروری می‌دانند؛ به نحوی که از نظر ایشان، تولید مقاله با نگاه «جهاد علمی» باید دشمن‌ستیز هم باشد. مقاله مطلوب از دیدگاه مقام معظم رهبری، همان «علم نافع» معرفی شده و فایده آن را حل مشکلات امروز و آینده کشور، حتی تا ۲۰ سال آتی می‌شمارند.

به نظر ایشان، برای نیل به این مقصود، گریزی از نیازسنجی صحیح و بالا بردن کیفیت مقالات و رشد پیدا کردن شاخص‌های کیفی برای ارزیابی مقالات نبوده و متولیان آن، هم دانشگاه‌ها و هم دستگاه‌های مراکز تحقیقاتی و علمی هستند و تعامل واقعی و متقابل دانشگاه‌ها با رده‌های دولتی برای تصمیم‌سازی با تأکید بر نقشه جامع علمی کشور و تبدیل آن به برنامه در همه دستگاه‌ها و وزارتخانه‌ها را راهکار مؤثر این تعامل حقیقی می‌دانند.

معظم‌له راه طی شده را ضروری و مفید اما ناکافی می‌دانند و بر شکل‌گیری مهندسی پژوهشی بر مبنای نیازسنجی صحیح و تشکیل بانک اطلاعات جامع تأکید می‌نمایند؛ ضمن آنکه تبیین

این نیازهای مهندسی شده را برای نخبگان ضروری بیان می‌نمایند. از دیدگاه ایشان، هدفمندی پژوهش‌ها مبتنی بر دو جهت می‌تواند باشد: ۱- کسب مرجعیت علمی؛ ۲- تأمین مستمر نیازهای کشور. مقام معظم رهبری، یکی از مهم‌ترین راهکارهای کسب مرجعیت علمی را ایجاد مجلات به زبان اصلی آن علم برشمرده و تولید علمی منجر به اقتدار را مطالبه می‌نمایند؛ همچنین به منظور تکامل شروط فعلی در ارتقاء اعضای هیئت علمی، علاوه بر آثار پژوهشی، دانشجو پروری و نوآوری را دو شاخص مهم معرفی کرده و خروج از انحصار فعالیت در حوزه‌های پژوهشی را برای ارتقاء مراتب علمی، ضروری می‌شمارند تا از این طریق، جهت صحیح استاد موجب ایده‌پردازی در دانشجویان و افزایش توان تولید علم در کشور گردد.

ضمیمه ۱ شاخص‌های مقاله مطلوب از دیدگاه مقام معظم رهبری

افزایش تعداد مقالات پر استناد	کمیت	مقاله مطلوب: علم نافع (مقاله پرمغز و راهگشا)	
حفظ سرعت تولید مقالات			
رعایت ضوابط و معیارهای مشخص و دقیق	کیفیت		
رعایت حد اعلای توان علمی و تحقیقی			
دارا بودن اتقان و متانت در درجه بالا			
بهره‌گیری از ویرایش‌گر مجرب			
ابداع و نوآوری			
درنوردیدن مرزهای دانش			
رفع نیاز داخلی			نفع کشور
تکمیل‌کننده زنجیره تحقیق			
کسب مرجعیت علمی			
جهاد علمی (دشمن‌ستیزی محتوا)			

ضمیمه ۲ جدول پیشنهادی ارزیابی مقالات علمی و پژوهشی

ردیف	شاخص	امتیاز کسب شده	سقف امتیاز	نوع امتیاز	نصاب امتیاز
...	شاخص‌های جاری		-
۱	به کارگیری حد اعلای توان علمی و تحقیقی (تناسب سطح مقاله با مرتبه علمی و رشته تخصصی نگارنده)		۵	مؤثر	-
۲	اتقان محتوا		۲۰	وتویی	٪ ۶۰
۳	وبراستاری متن		۵	وتویی	٪ ۸۰
۴	ابداع و نوآوری (درج نوآوری در چکیده و متن توسط نگارنده)		۵	وتویی	٪ ۴۰
۵	شکستن مرزهای دانش		۱۰	مازاد	-
۶	انطباق با نیازهای کشور		۳۰	وتویی	٪ ۷۰
۷	تکمیل کننده زنجیره تحقیق				
۸	ایجاد مرجعیت				
۹	دشمن‌ستیزی		۱۰	مؤثر	-

فهرست منابع

- اتحاد دانشگاه و روحانیت، نقشه بزرگ دشمن: ایجاد جدایی و تفرقه، ۱۳۵۸/۵/۲، <http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-content?id=14744>
- ادامه مبارزه تا نجات اسلام، ۱۳۵۶/۸/۲۵، <http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-content?id=13814>
- بیان خدمات روحانیون و رسالت خطیر آنان، ۱۳۵۸/۷/۵، <http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-content?id=14894>
- بیانات پس از بازدید از نمایشگاه محصولات تبلیغی نامه به جوانان غربی، ۱۳۹۵/۶/۱، <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=38382>

- بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۶/۱/۱،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=36091>
- بیانات در بازدید از پژوهشکده‌ی رویان، ۱۳۸۶/۴/۲۵،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3393>
- بیانات در جلسه پرسش و پاسخ با جوانان در دومین روز از دهه فجر (روز انقلاب اسلامی و جوانان)، ۱۳۷۷/۱۱/۱۳، ۲۹۲۷،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2927>
- بیانات در جمع دانشجویان دانشگاه تهران، ۱۳۷۷/۲/۲۲،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2888>
- بیانات در چهارمین نشست اندیشه‌های راهبردی، ۱۳۹۱/۸/۲۳،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21471>
- بیانات در حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۲/۱/۱،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22233>
- بیانات در دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۷/۶/۱۲،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2900>
- بیانات در دیدار اساتید و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها، ۱۳۸۵/۷/۱۳،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3354>
- بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۸۸/۶/۸،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=7959>
- بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۹۲/۵/۱۵،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=23451>،
<http://farsi.khamenei.ir/memory-content?id=24227>
- بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۹۱/۵/۲۲،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=20729>
- بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۹۳/۴/۱۱،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=26859>
- بیانات در دیدار اعضای «شورای عالی انقلاب فرهنگی»، ۱۳۷۱/۹/۱۹،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17189>

- بیانات در دیدار اعضای بنیاد دایرة المعارف اسلامی، ۱۳۶۸/۷/۲۰،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2208>
- بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۲/۱۲/۱۵،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=25696>
- بیانات در دیدار اعضای همایش ملی «تغییرات جمعیتی و نقش آن در تحولات مختلف جامعه» ۱۳۹۲/۸/۸، ۲۴۳۴،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=24344>
- بیانات در دیدار جمعی از اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۸۳/۹/۲۶،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3263>
- بیانات در دیدار جمعی از اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۹۰/۶/۲،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17082>
- بیانات در دیدار جمعی از اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۹۵/۳/۲۹،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33445>
- بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها، ۱۳۹۷/۳/۲۰،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39877>
- بیانات در دیدار جمعی از اعضای تشکل‌های دانشجویی، ۱۳۷۵/۹/۱۵،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=24648>
- بیانات در دیدار جمعی از پاسداران، ۱۳۷۵/۹/۲۴،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2821>
- بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان و دانش‌آموزان، ۱۳۷۵/۸/۹،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2817>
- بیانات در دیدار جمعی از روحانیون، ۱۳۷۶/۲/۱۳،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2836>
- بیانات در دیدار جمعی از فضایی حوزه‌ی علمیه‌ی قم، ۱۳۷۰/۱۱/۳۰،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2587>
- بیانات در دیدار جمعی از نخبگان حوزوی، ۱۳۷۴/۹/۱۳،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3962>
- بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و برگزیدگان علمی، ۱۳۹۰/۷/۱۳،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17466>

- [http://farsi.khamenei.ir/speech-](http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=27046)، ۱۳۹۳/۵/۱، بیانات در دیدار دانشجویان،
content?id=27046
- بیانات در دیدار دست اندر کاران اولین کنگره بین المللی قرآن و علوم انسانی، ۱۳۹۶/۳/۱،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=38352>
- بیانات در دیدار رؤسای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، ۱۳۸۵/۵/۲۳،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3346>
- بیانات در دیدار رؤسای دانشگاه‌ها، پژوهشپناه‌ها، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری،
۱۳۹۴/۸/۲۰، <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=31386>
- بیانات در دیدار شرکت کنندگان در ششمین همایش ملی نخبگان جوان، ۱۳۹۱/۷/۱۲،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21044>
- بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هشتمین همایش ملی نخبگان جوان، ۱۳۹۳/۷/۳۰،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=27985>
- بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفتمین همایش ملی نخبگان جوان، ۱۳۹۲/۷/۱۷،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=24176>
- بیانات در دیدار مسؤلان نظام، ۱۳۹۵/۳/۲۵، [http://farsi.khamenei.ir/speech-](http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33371)
content?id=33371
- بیانات در دیدار مسؤلان مجله‌ی حوزه، ۱۳۷۰/۱۱/۲۸،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2584>
- بیانات در دیدار نخبگان جوان علمی، ۱۳۹۶/۷/۲۶،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37949>
- بیانات در دیدار نخبگان و استعدادهای برتر علمی، ۱۳۹۷/۷/۲۵،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40725>
- بیانات در دیدار وزیر علوم و استادان دانشگاه تهران، ۱۳۸۸/۱۱/۱۳،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8824>
- بیانات در دیدار هنرمندان و مسؤلان فرهنگی کشور، ۱۳۷۴/۴/۲۲،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12893>

- پیام به بیست و سومین اجلاس سراسری نماز، ۱۳۹۳/۱۰/۹
<http://farsi.khamenei.ir/message-content?id=28526>
- پیام به ملت ایران به مناسبت بیستمین سالگرد انقلاب اسلامی، ۱۳۷۷/۱۱/۲۱
<http://farsi.khamenei.ir/message-content?id=845>
- پیام به مناسبت دومین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی(ره)، ۱۳۷۰/۳/۱۳
<http://farsi.khamenei.ir/message-content?id=2459>
- ثبات نظام اسلامی و متزلزل نشدن آن بواسطه ترورها، ۱۳۶۰/۶/۱۶
<http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-content?id=15468>
- «توصیه به تولید مقاله و کتاب در تبیین زیبایی‌های نماز، عمل کوتاه و پر مغز»؛ عرصه‌های
سنجش نتایج اجلاس سراسری نماز، ۱۳۹۳/۱۰/۹،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=28528>
- حل علمی مسائل کشور در دانشگاه، ۱۳۹۷/۳/۲۱،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39892>
- دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، آیین نامه ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی
مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی و فناوری دولتی و غیردولتی، تهران، شورای عالی
انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۵؛ مصوب جلسه ۷۷۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تاریخ
۱۳۹۴/۱۲/۱۸
- دستاوردهای انقلاب اسلامی، ۱۳۹۵/۱۱/۱۰،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=25274>
- دیدار جمعی از اساتید دانشگاه با رهبر انقلاب، ۱۳۹۲/۴/۱۱
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=26845>
- دیدار اساتید دانشگاه ها با رهبر انقلاب، ۱۳۹۲/۵/۱۵
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=23441>
- دیدار اعضای هیأت امنای بنیاد دائرة المعارف با رهبر انقلاب، ۱۳۸۲/۹/۱
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=1057>
- دیدار با ائمه‌ی جمعه‌ی سراسر کشور، ۱۳۶۹/۳/۷،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8009>

- دیدار جمعی از اساتید دانشگاه با رهبر انقلاب، ۱۳۹۲/۴/۱۱،
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=26845>
- دیدار جمعی از اساتید دانشگاه ها با رهبر انقلاب، ۱۳۹۵/۳/۲۹،
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=33412>
- دیدار جمعی از اساتید و مسؤولان دانشگاه ها با رهبر انقلاب، ۱۳۸۸/۶/۸،
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=7937>
- دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه ها با رهبر انقلاب، ۹۷/۳/۲۰،
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=39872>
- دیدار جمعی از دانشجویان با رهبر انقلاب، ۱۳۹۳/۵/۱،
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=27030>
- دیدار دست اندر کاران و مسؤولان جامعه مطبوعاتی کشور با رهبر انقلاب، ۱۳۷۳/۲/۲۴،
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=17342>
- دیدار رؤسای دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری با رهبر انقلاب، ۱۳۹۴/۸/۲۰،
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=31372>
- دیدار شرکت کنندگان در ششمین همایش ملی نخبگان، ۱۳۹۱/۷/۱۲،
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=21042>
- دیدار شرکت کنندگان در هشتمین همایش ملی نخبگان جوان با رهبر انقلاب،
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=27972>، ۱۳۹۳/۷/۳۰
- دیدار صدها تن از اصحاب فرهنگ و هنر و اندیشه با رهبر انقلاب، ۱۳۸۰/۵/۱،
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=949>
- دیدار نخبگان و برگزیدگان علمی با رهبر انقلاب، ۱۳۹۰/۷/۱۳،
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=17464>
- رسالت انجمن‌های اسلامی، دخالت بیگانگان در اغتشاشات، مخالفان ولایت فقیه،
<http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-content?id=14877>، ۱۳۵۸/۶/۲۹
- رسالت مطبوعات مردمی، ۱۳۵۸/۲/۲۶، [http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-](http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-content?id=14505)
[.content?id=14505](http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-content?id=14505)

- رهایی از وابستگی فرهنگی و نقش مطبوعات در تأثیرگذاری در فرهنگ ملت، ۱۳۶۰/۴/۲،
<http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-content?id=15367>
- زمانه‌ی تحسین مطالبه‌گری، ۱۳۹۳/۵/۶،
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=27087>
- سلب استقلال فکری و روحی، خطرناک‌تر از وابستگی سیاسی، غرب‌زدگی و وابستگی فکری روشنفکران، ۱۳۵۸/۳/۹،
<http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-content?id=14557>
- گزیده بیانات، «۲۰ آسیب و تهدید در مسیر پیشرفت علمی ایران»، ۱۳۸۸/۸/۶،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=24142>
- گزیده بیانات، «سوزن بان پیشرفت علمی کشور»، ۱۳۹۰/۶/۲،
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=24772>
- لزوم تبلیغ اسلام با همه ابعادش، رهایی از خودباختگی نسبت به غرب، ۱۳۵۸/۶/۱۰،
<http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-content?id=14816>
- نقش رادیو و تلویزیون در اصلاح یا افساد مملکت، ۱۳۵۸/۴/۲۸،
<http://farsi.khamenei.ir/sahifeh-content?id=14728>